

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานหัวเรื่อง การสร้างสรรค์ผลงานภาพจิตรกรรมไทยสะท้อนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยได้อาศัยระเบียบวิธีการทางทัศนศิลป์มาใช้ในการวิเคราะห์ผลงานเพื่อหาผลสรุปในการทำงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานครั้งต่อไป ระเบียบวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้คณะผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์ทัศนธาตุและการวิเคราะห์หลักการทางทัศนศิลป์ ไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ทัศนธาตุ

1.1 จุด (DOT) ในงานสร้างสรรค์จุดที่เกิดขึ้นในผลงานเกิดจาก 2 ส่วน คือ

1.1.1 ส่วนที่ 1 เกิดจากการแต้มสีลงไปบนพื้นหลังหรือในรูปทรงโดยใช้พู่กันกลมเบอร์ 3-7 รอยแต้มที่เกิดขึ้น บางครั้งสั้น มองดูคล้ายจุด บางครั้งแต้มเป็นเส้นยาวๆ มีลักษณะเป็นเส้น การแต้มนี้เพื่อเป็นการสร้างน้ำหนักอ่อน-แก่ ในภาพ

1.1.2 ส่วนที่ 2 คือรูปทรงที่ลอยไปมาในภาพซึ่งมีลักษณะเป็นรูปทรงเดี่ยว มองภาพรวมคล้ายจุดขนาดใหญ่ จุดทั้งสองแบบที่ผู้สร้างสรรค์นำมาใช้ ก็เพื่อให้เกิดการปฏิกิริยาหมุนวนของรูปทรงและองค์ประกอบในภาพ สร้างความเป็นเอกภาพให้แก่รูปทรงเดี่ยวในภาพ และสร้างอารมณ์สนุกสนานเร้าใจ ให้เกิดขึ้นในผลงานอีกทางหนึ่ง

1.2 เส้น (LINE) ในงานจิตรกรรมไทย เส้นมีความสำคัญเป็นอันดับแรก งานจิตรกรรมไทยมักแสดงรูปทรงแบบสองมิติ ความรู้สึกจะถูกแสดงออกผ่านเส้นสายอันอ่อนช้อย เส้นมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างรูปทรงและกำหนดอารมณ์ความรู้สึก เส้นที่ใช้ในงานสร้างสรรค์นี้แบ่งออกเป็น

1.2.1 เส้นที่กำหนดขอบเขตของรูปทรงต่างๆ ในภาพ มักใช้สีแดง แดงเข้ม จนถึงน้ำตาลเกือบดำ ใช้สร้างรูปทรงขึ้น

1.2.2 เส้นโครงสร้างของภาพที่แสดงความลื่นไหล กลมกลืน สนุกสนานเร้าใจ เคลื่อนไหว

1.3 รูปร่าง-รูปทรง (SHAPE - FORM) ผู้วิจัยนำรูปทรงต่างๆ ที่ใช้ในงานจิตรกรรมไทย อาทิ ตัวภาพคน ธรรมชาติ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ นำมาปรับเปลี่ยนโครงสร้างและรายละเอียดให้สอดคล้องกับแนวทางการสร้างสรรค์และตามกรอบแนวความคิด โดยกำหนดให้ตราสัญลักษณ์นำมาจัดวางที่กึ่งกลางของภาพ เกิดความรู้สึกแน่น เป็นประธานในผลงาน ประกอบรวมกับรูปทรงของคน

วางท่าทาง อากัปกริยาต่างๆ ที่แสดงความสุขภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร และแสดงความเคลื่อนไหว เบาละอ ความไม่หยุดนิ่ง ให้สอดคล้องกับรูปทรงส่วนรวมของภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.4 สีและน้ำหนักเข้ม - อ่อน (Colur) โครงสร้างของสี แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1.4.1 โครงสร้างของสีส่วนรวม กำหนดให้โครงสร้างเป็นแบบ กลุ่มสีเดียวและกำหนดให้ค่าของน้ำหนักอ่อนแก่ สร้างเป็นสีบรรยากาศ ใช้ค่าน้ำหนักอ่อนที่สุดถึงเข้มที่สุดจนเกือบดำ แสดงบรรยากาศความฝัน จินตนาการ ความสุข กลุ่มสีดังกล่าว สามารถแสดงบรรยากาศของความฝันได้ดีที่สุด

1.4.2 สีของรูปทรงในผลงาน กำหนดให้มีสีที่สดขึ้นเพื่อเป็นการเน้นให้รูปทรงลอยเด่น ตัดกับสีพื้นของฉากหลัง ส่วนสำคัญของงานจะเป็นในส่วนของค่าน้ำหนักความเข้ม-อ่อนของสี ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ผลงานเกิดชีวิตและเกิดการเคลื่อนไหวของรูปทรง ผู้วิจัยได้วางโครงสร้างเข้ม-อ่อนในภาพให้สลับกันในระยะกระชั้น วางรูปทรงอ่อนบนพื้นเข้มหรือวางรูปทรงเข้มบนพื้นอ่อน ไปตลอดทั้งภาพเพื่อสร้างบรรยากาศความสนุก ความเคลื่อนไหว และสร้างชีวิตให้เกิดขึ้นในรูปทรง

2. การวิเคราะห์หลักการทางทัศนศิลป์

การสร้างสรรคงานศิลปะจำเป็นที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องทำความเข้าใจในหลักการทางทัศนศิลป์และนำไปใช้ให้เกิดความชำนาญเสียก่อนเมื่อเกิดความชำนาญหรือทำได้จนคุ้นชินแล้วจึงเริ่มทำงานสร้างสรรค์ต่อไปได้โดยปราศจากหลักการหรือเป็นการกระทำโดยอัตโนมัติ เป็นการตอบสนองเป็นการพิจารณาโดยใช้ใจในการตัดสินใจตัดสินความพอดีความลงตัว จนถึงขั้นความงาม ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการร่างภาพความคิดโดยพิจารณาโครงสร้าง สัดส่วน การวางตำแหน่ง จุดเด่น จุดรอง ไว้หลายภาพและสรุปการวางองค์ประกอบภาพในแบบที่เหมาะสมเพื่อนำมาขยายสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง

2.1 จุดเด่น-จุดรอง ในการสร้างสรรค์ผลงานนี้กำหนดให้จุดเด่นอยู่ตรงกลางเพื่อสร้างแรงปะทะแก่สายตาและเป็นการเน้นโครงสร้างหลักของภาพซึ่งเป็นรูปทรงของตราสัญลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหามกุฏราชวิทยาลัย ๙๙ พรรษา เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗๕ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๙ ทำให้สามารถแสดงเนื้อหาสาระสำคัญของความคิดได้ชัดเจนที่สุด

ในส่วนของจุดรองนั้น ได้กำหนดให้เกิดกลุ่มตัวภาพคน กิณรี กิณนร นางฟ้าเทวดา อสูร ภูมุนัขต่างๆ และกลุ่มของรูปทรงย่อยๆ รวมเป็นกลุ่มใหญ่เล็ก แตกต่างกันไปเพื่อสร้างความเคลื่อนไหวของสายตาขณะพิจารณาผลงาน

2.2 ดุลยภาพ ในการสร้างสรรค์ผลงานผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดองค์ประกอบของภาพให้จุดเด่นอยู่ตรงกลาง ดังนั้นการวางรูปทรงส่วนประกอบเพื่อให้ภาพเกิดความสมดุลนั้นผู้สร้างสรรค์จึงเลือกใช้

หลักการวางดูลักษณะแบบสองข้างเท่ากัน แต่ไม่ได้ใช้รูปทรงแบบเดียวกันทั้งสองข้างแต่เลือกใช้รูปทรงใหญ่เล็กต่างกันจัดวางตำแหน่งและกำหนดน้ำหนักของสีและแบ่งกลุ่มของรูปทรงแตกต่างกันแต่มองดูแล้วสามารถพิจารณาภาพรู้สึกถึงการสมดุลกันทั้งสองด้าน

2.3 ที่ว่าง ในงานสร้างสรรค์ครั้งนี้กำหนดให้พื้นที่ว่างเป็นส่วนของบรรยากาศของส่วนรวม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ร้อยละ 80 เป็นส่วนของท้องฟ้า บรรยากาศแห่งความฝัน และ ร้อยละ 20 เป็นส่วนของพื้นดิน เป็นบรรยากาศของความจริง โทนโลกแห่งความจริง

2.4 จังหวะ กำหนดจังหวะในภาพเป็นแบบอิสระ ไม่มีแบบแผน โครงสร้างส่วนรวมไม่ใช่จังหวะการซ้ำแบบต่อเนื่องในรูปทรงแต่จะใช้จังหวะการซ้ำที่น้ำหนักเข้ม-อ่อน เพื่อความเป็นเอกภาพของงาน

2.5 สัดส่วน การสร้างผลงานจิตรกรรมไทยซึ่งมีรูปแบบการแสดงออกในแนวทางอุดมคตินิยม กล่าวคือการไม่คำนึงถึงสัจจะนิยมหรือความจริงแห่งธรรมชาติแต่เน้นที่การแสดงแสดงสาระแห่งความงามตามความเชื่อหรือรสนิยมของสังคมนั้นๆ ดังนั้นในผลงานจิตรกรรมไทยจึงมักไม่แสดงสัดส่วนที่สมจริงตามตาเห็นหากแต่เป็นการแสดงสาระแห่งความงามประจำชนชาตินั้นคือ ความประณีตอ่อนช้อย อ่อนหวานของเส้นสายปลายพู่กันหลวมรวมกับความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2.6 เอกภาพ ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ผู้สร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับความเป็นเอกภาพหรือความกลมกลืนกันในผลงานมากที่สุด ด้วยการกำหนดกลุ่มสีและน้ำหนักความเข้ม - อ่อนของสีให้ผสานกลมกลืนกันด้วยกลุ่มสีกลาง สีเหลืองหม่นๆและไม่ใช้สีมากแต่จะเน้นความต่างด้วยน้ำหนักแทน

3. สรุปผลการวิเคราะห์

การสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้บรรลุตามเป้าหมาย ตามกรอบแนวความคิดที่กำหนดไว้ด้วย เพราะผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดแผนการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน และทำภาพร่างอย่างละเอียดตั้งใจเป็นจำนวนมาก เพื่อพิจารณาหาข้อบกพร่องและแก้ไขเสียก่อนที่จะขยายเป็นผลงานจริง การมีภาพร่างทางใจแล้วสามารถถ่ายทอดภาพร่างความคิดนี้ออกมาเป็นรูปธรรมที่ตรงใจได้แล้วเปรียบเสมือนมีเข็มทิศนำทางที่จะคอยชี้หาหนทางที่ต้องการมุ่งไปได้โดยง่าย และอีกทั้งยังอาศัยประสบการณ์ทั้งจากการเป็นจิตรกรผู้สร้างสรรค์งานอย่างต่อเนื่องและเป็นครูผู้สอนศิลปะจึงทำให้ได้พบเห็นปัญหาในการสร้างสรรค์งานของนักเรียน นักศึกษา ประสบการณ์เหล่านี้ช่วยให้เมื่อเกิดปัญหาในการทำงานขึ้นจะทำให้มองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาและที่ไม่อาจละเลยได้เลยคือการมุ่งมั่นในการทำงานศิลปะด้วยใจตั้งมั่น แน่วแน่ และบริสุทธิ์ใจ ซึ่งสิ่งนี้จะแสดงออกมาให้รับรู้ได้ในผลงาน

ผลงานการวิจัยสร้างสรรค์หัวข้อ “การสร้างสรรค์ผลงานภาพจิตรกรรมไทยสะท้อนความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์” เป็นการสรุปแนวคิด เทคนิค วิธีการทำงานและการแสดงออก

ตามจินตนาการทางศิลปะ ที่หลอมรวมเป็นพลังการสร้างสรรค์ที่มีเอกภาพ โดยนำเสนอผลงาน จิตรกรรมแบบประเพณี สรุปลัทธิพหุสังเขปดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1. โครงสร้างของภาพด้วยรวมกำหนดให้จุดเด่นเป็นรูปทรงขนาดใหญ่วางอยู่ กึ่งกลางของภาพ ใช้น้ำหนักสีเข้มบนพื้นหลังสีอ่อนเพื่อเน้นจุดเด่น ควบคุมภาพรวมของสีอยู่ในกลุ่มสี เหลืองอมน้ำตาล อ่อนๆเรื่อๆ ส่วนรองกำหนดให้รูปทรงและพื้นหลังมีน้ำหนักเข้ม-อ่อนใกล้เคียงกัน เพื่อลดความชัดของรูปทรงมิให้เด่นชัดแข่งกับจุดเด่นที่กำหนดไว้ เส้นของโครงสร้างหลัก-รองและ รายละเอียด กำหนดให้เส้นไหลไปทั้งภาพ

ประเด็นที่ 2. ภายในภาพมีการกำหนดทิศทางของรูปทรงต่างๆให้เกิดระเบียบและ กำหนดค่าน้ำหนักความเข้ม-อ่อนของสีได้ประสานกลมกลืนเป็นเอกภาพและเส้นไหล การรวมตัวกัน ของรูปทรงขนาดต่างๆก่อตัวเป็นรูปทรงขนาด ใหญ่-เล็กที่มีความสัมพันธ์กันดี และใช้ดวงดาวขนาด เล็ก-ใหญ่ที่ระบายสีด้วยน้ำหนักแตกต่างกันเพื่อสร้างมิติตื้น-ลึกให้กับฉากหลัง อีกทั้งในส่วนของฉาก หลังมีเนื้อหาและเรื่องราวต่างๆตามแนวเรื่องซ้อนทับกันอยู่ มีการใช้ดวงดาวขนาดต่างๆเชื่อมโยง รูปทรงใหญ่-เล็กให้ประสานเข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ 3. ภาพรวมของกลุ่มรูปทรงใหญ่ยังไม่สมบูรณ์ ดูขัดเขินไม่กลมกล่อมและขาด การประสานสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงขนาดต่างๆ อีกทั้งรูปทรงย่อยๆมีมากเกินไป ภาพถูกใส่ รายละเอียดมากจนภาพดูรกและกระจัดกระจายทั่วทั้งภาพ

ตลอดช่วงระยะเวลาในการทำงาน ในช่วงแรกผลงานเกิดปัญหาบ้างในบางจุดแต่ ผู้วิจัยได้นำเอาปัญหาที่พบบนนี้มาหาทางแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเป็นบทเรียนแก่การทำงาน ซึ่งสามารถช่วยให้ปัญหา ในการทำงานลดน้อยลงและผลงานเริ่มมีความสมบูรณ์มากขึ้นจนจบจนการทำงานในระยะหลังเริ่มมี การพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ทำให้ผลงานเสร็จสมบูรณ์ตามกรอบเวลาที่ได้ตั้งไว้

ภาพการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

ภาพที่ 16 วิเคราะห์เส้นโครงสร้างหลัก

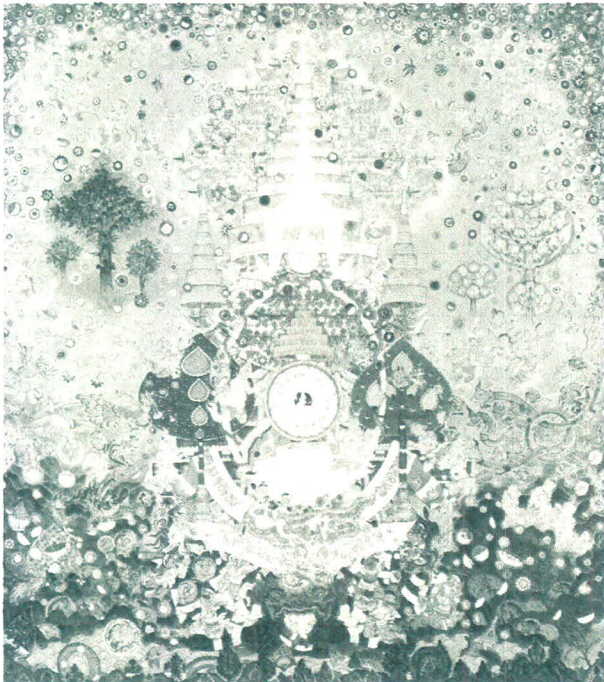

ภาพที่ 17 วิเคราะห์เส้นโครงสร้างรอง

ภาพการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

ภาพที่ 18 วิเคราะห์โครงสร้างของกลุ่มย่อย ฉากหลัง

ภาพที่ 19 วิเคราะห์หน้าหนักเข้ม-อ่อน

ภาพการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

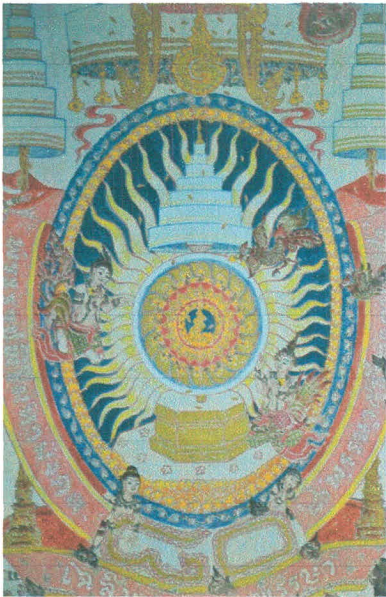

ภาพที่ 20 วิเคราะห์ค่าความสดของสี

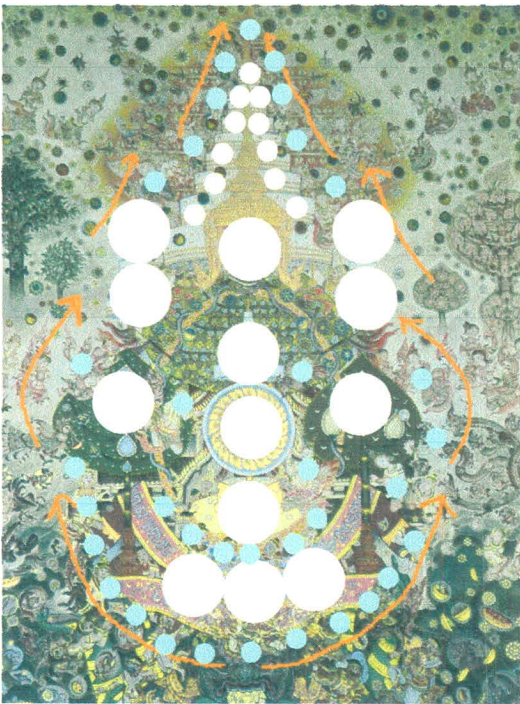

ภาพที่ 21 วิเคราะห์ค่าความสว่างบริเวณจุดเด่น

ภาพการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

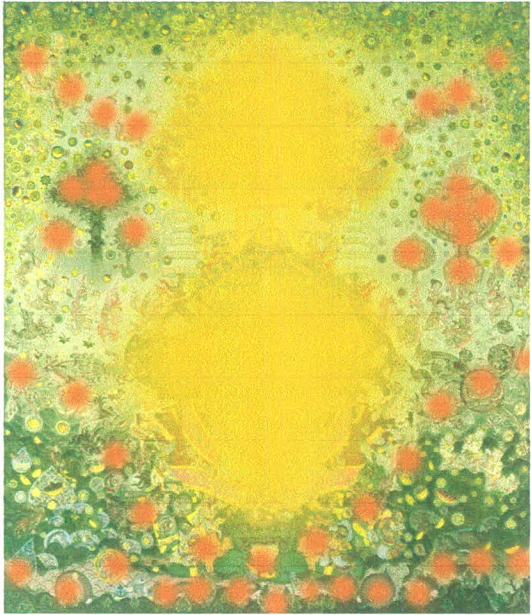

ภาพที่ 22 วิเคราะห์บริเวณจุดเด่น

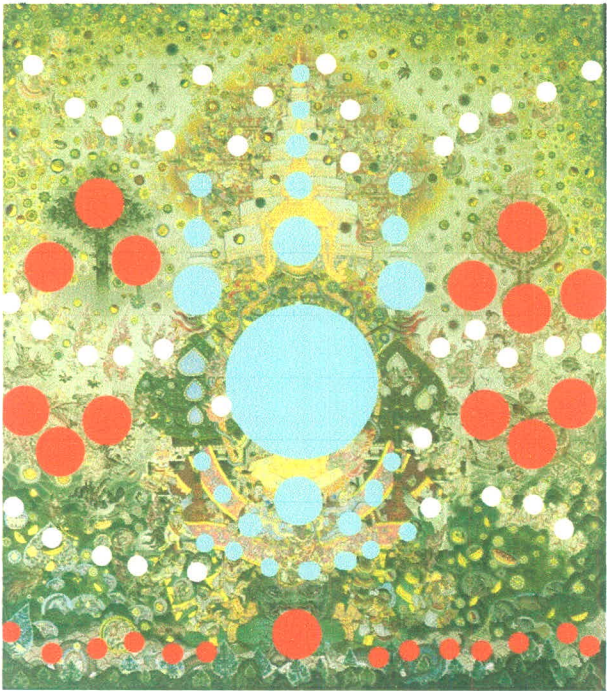

ภาพที่ 23 วิเคราะห์กลุ่มรูปทรงใหญ่

ภาพการวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์

ภาพที่ 24 วิเคราะห์กลุ่มรูปทรงใหญ่ร่วมกับรูปทรงขนาดย่อย

ภาพที่ 25 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่มรูปขนาดต่างๆ